

14.3.2003

2215/4/00

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Anu Rita

TERVEYDENTILAA KOSKEVIEN TIETOJEN JULKISUUS

1

KANTELU

A kertoo asiamiehensä B:n laatimassa, eduskunnan oikeusasiamiehelle 8.10.2000 osoittamassaan kantelukirjoituksessa, että hänen terveystietojaan on levitetty ilman hänen lupansa ja ilman aihetta. A kertoo nostaneensa C:n käräjäoikeudessa Suomen valtiota vastaan kanteen aiheettomasta vapaudenmenetyksestä. A:n mukaan käräjäoikeudessa Suomen valtion asiamiehenä esiintynyt D:n lääninhallituksen ylitarkastaja E on toimittanut oikeudelle ja A:n avustajalle, B:lle kiinniottamisen ja pidättämisen kirjaamista koskevan lomakkeen, johon on kahteen kohtaan ollut merkittynä hänen terveydentilaansa koskeva tieto. A toteaa, että ylitarkastaja E on saanut lomakkeen poliisilta. A:n mukaan poliisit ovat virkatehtäviinsä kuulumattomalla tavalla riitajutun yhteydessä levittäneet hänen yksityisyyteensä kuuluvan seikan, jonka ilmitulo voi aiheuttaa hänelle vahinkoa tai haittaa.

A pyytää määräämään asiassa esitutinnan.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumatietoja

D:n lääninhallituksen oikeushallinto-osastolta on oltu yhteydessä F:n kihlakunnan poliisilaitokselle ja pyydetty oikeudenkäyntiä varten tietoja A:n vapaudenmenetykseen liittyvästä asiasta. Rikosylikomisario G on päättänyt toimittaa kiinniottamista koskevat tiedot lääninhallitukselle faksaamalla kiinniottamisen ja pidättämisen kirjaaminen - lomakkeen.

Ylitarkastaja E on liittänyt lomakkeen kirjallisena todisteena valtioon kohdistettua korvausvaadetta koskevassa asiassa annettuun vastineeseen, joka on toimitettu käräjäoikeudelle ja B:lle.

3.2

Kannanotto

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 25 kohdan mukaan asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön terveydentilasta ovat salassa pidettäviä.

Salassa pidettävä tieto voidaan antaa vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty.

A:n terveydentilaa koskeva, lähinnä poliisin työturvallisuuden vuoksi kirjattu tieto ei ole tässä tapauksessa ollut tarpeen valtion edun valvomiseksi tuomioistuimessa. Laissa ei ole erikseen nimenomaisesti säädetty terveydentilatiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saantiin tällaisessa tilanteessa.

Rikosylikomisario G on menetellyt virheellisesti antamalla A:n kiinniottamista ja pidättämistä koskevan asiakirjan ylitarkastaja E:lle siten, että myös A:n terveydentilaa koskeva tieto on tullut E:n tietoon. Ylitarkastaja E on vastaavasti menetellyt virheellisesti toimittamalla asiakirjan sellaisenaan käräjäoikeudelle ja A:n asiamiehelle. Voin yhtyä tietosuojavaltuutetun lausumaan, että terveydentilatieto olisi pitänyt peittää.

Rikosylikomisario G:n menettelyä arvioidessani olen ottanut huomioon, että hän on selvityksensä mukaan mieltänyt luovuttamansa asiakirjan tulevan vain lääninhallituksen oikeushallinto-osaston käyttöön. G on uskonut oikeushallinto-osaston asiana olevan ratkaista, mitä tietoja asiakirjasta otetaan oikeudenkäyntiaineistoon. Ylitarkastaja E:n menettelyä arvioidessani olen ottanut huomioon, että hän on antanut asiakirjan vain tuomioistuimen ja A:n asiamiehen käyttöön. Lisäksi E esittää selvityksessään, että terveydentilatieto pysyy käräjäoikeudellekin annettuna salassa pidettävänä suoraan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 26 kohdan nojalla. Sen enempää G kuin E:kään ei nähdäkseni ole tarkoittanut antaa tietoa ainakaan oikeudenkäynnissä osallisina olevia henkilöitä laajemmalle piirille.

Tämän ja eräiden muiden kanteluasioiden perusteella vaikutti siltä, että viranomaisten toiminnan julkisuutta ja henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset eivät kaikilta osin ole riittävin hyvin niitä soveltamaan joutuvien poliisimiesten tiedossa. Alustavan selvityksen perusteella vaikutti myös siltä, ettei sisäasiainministeriön poliisiosasto ollut antanut poliisille määräystä tai ohjetta siitä, miten tämän kaltaisissa tilanteissa tulee menetellä. Pyysin poliisiosastolta lausuntoa asiasta.

Sisäasiainministeriön poliisiosaston lausunnon mukaan sisäasiainministeriö on 26.11.1999 antanut myös poliisihallinnossa sovellettavan sisäisen ohjeen (SM-1999-1196) tiedon antamisesta asiakirjasta. Nähdäkseni ohje on kuitenkin laadittu ministeriötyöskentelyä silmällä pitäen, ja se on myös varsin yleispiirteinen. Tietääkseni tapahtumahetkellä ei ole ollut muuta poliisia koskevaa ohjeistusta julkisuus- ja salassapitosäännöksistä, vaikka säännöksiä voitaneen pitää yksittäisen poliisimiehen näkökulmasta melko monimutkaisina ja vaikeina soveltaa.

Nämä seikat huomioon ottaen harkitsen riittäväksi antaa rikosylikomisario G:lle ja ylitarkastaja E:lle huomautuksen lainvastaisesta menettelystä.

Kuten edellä totean olen tämän ja eräiden muiden kanteluasioiden yhteydessä kiinnittänyt huomioita poliisilla viranomaisten toiminnan julkisuutta ja henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten soveltamisessa olleisiin ongelmiin.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki asettaa viranomaiselle velvollisuuden huolehtia henkilöstön koulutuksesta ja ohjeistuksesta hyvän tiedonhallintatavan toteuttamiseksi. Lain 18 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan viranomaisen tulee huolehtia muun muassa siitä, että sen palveluksessa olevilla on tarvittava tieto käsiteltävien asiakirjojen julkisuudesta sekä tietojen antamisesta ja käsittelyssä sekä niiden ja asiakirjojen suojaamisesta noudatettavista menettelyistä, samoin kuin siitä, että hyvän tiedonhallintatavan toteuttamiseksi annettujen säännösten, määräysten ja ohjeiden noudattamista valvotaan.

Sisäasiainministeriön poliisiosaston antaman lausunnon mukaan vuonna 2002 on ollut meneillään tutkinnan asiakirjaprosessia, myös asiakirjojen julkisuutta, koskeva koulutus. Poliisiosastolta saamani tiedon mukaan parhaillaan on valmisteilla laaja ohjeistus poliisia koskevista salassapitosäännöksistä. Tämän vuoksi en katso olevan aihetta enempisiin toimenpiteisiin kuin, että lähetän jäljennöksen päätöksestäni sisäasiainministeriön poliisiosastolle tiedoksi.

3.3

Toimenpiteet

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan rikosylikomisario G:lle ja ylitarkastaja E:lle huomautuksen heidän edellä 3.2 kohdassa kehoitusta lain vastaisesta menettelystä.

Tässä tarkoituksessa lähetän heille jäljennökset tästä päätöksestäni.

Lähetän päätökseni tiedoksi sisäasiainministeriön poliisiosastolle, Länsi-Suomen lääninhallituksen oikeushallinto-osastolle ja poliisiosastolle sekä Tampereen kihlakunnan poliisilaitokselle.